

1914/15. Prvi razredi so prenapolnjeni. Vse tri šole imajo 6 prvih razredov in v vsakem je nad 60 otrok. Letos so vse tri šole popolne osemrazrednice, edine s slovenskim učnim jezikom na Primorskem. Zato podpirajmo Družbo sv. Cirila in Metoda kar najizdatneje!

— **Zopet eden.** Kuratorij višje trgovske šole Revoltella razglasa, da profesor omenjenega zavoda dr. Franko Savorgnan ni nastopil 15. septembra svoje službe, in ga pozivlje, naj se javi tekom osmih dni, ker drugače izgubi službo. — A Savorgnan — ni!

— **Podružnica »Glasbege Matice«** v Trstu je začela z rednim poukom v četrtek, dne 14. t. m.

— **Poroča.** Poročil se je tovariš Ciril Valentič, vodja šole na Katinari, s tov. Marijo Godino, učiteljico v Šklednju. — Srčne čestitke!

Istrske vesti.

— **Istrski begunci na Moravskem.** Raztreseni so po vseh vaseh političkega okraja moravske Trzebove, in sicer so sedaj v 64 vaseh. Živijo med Nemci v privatnih hišah, po nekaterih hišah jih je preveč. Vdali so se že v svojo usodo, le tujatam soglasno tožeče izrekajo srčno željo, da bi se mogli skoro vrniti. Vsaka obitelj je dobila nekaj potrebnih reči, dobijo pa tudi zimsko obleko in čevlje, ker je že nastopila zima. V Svitavi poučuje v hrvatski šoli Josip Svjetličić 60 otrok. Treba pa je otvoriti še nekaj hrvatskih šol.

— **Usposobljenostni izpiti v Kastvu.** Usposobljenostni izpiti za učitelje ljudskih in meščanskih šol v Kastvu se vrše dne 8. novembra t. l.

— **Splitsko »Naše Jedinstvo«** piše: »N. P. gospod Heinold, notranji minister, je posetil na nekaterih krajih slovenske begunce, ali posetiti hoče tudi naše begunce iz istrskega primorja. Ko bo med njimi, mu priporočamo, da si zabeleži v notes, kak jezik govorijo, in ko se prepriča, da govorijo hrvatski in slovenski, naj gre k naučnemu ministru in ga vpraša: Zakaj niso imeli svojih šol v istrskem primorju? Potrebno je bilo, da jim je dala šole Družba sv. Cirila in Metoda. Ali to je bilo poprej, odslej ne bo več tako, zakaj pravica priča, da mora našemu ljudstvu tudi po Istri postaviti šole (tudi v Trstu) država in tudi državni oziri. Ako so dosedaj mislili na Dunaju, da je potrebno na našo škodo dvigati Italijana, so se sigurno do sedaj prepričali, da treba odslej zaradi državne koristi dati tudi Hrvatom in Slovincem, kar je hrvatskega in slovenskega.«

— **Hrvatska šola na Moravskem.** V Svitavi na Moravskem obdržavajo hrvatsko šolo za otroke beguncev. Te dni je došlo sporočilo, da je to šolo odobrilo c. kr. naučno ministrstvo. Velike zasluge pri tem ima tovariš Jos. Svjetličić, učitelj iz Istre, ki vrlo in neumorno deluje med ondotnimi hrvatskimi begunci. Ali bi se ne dalo tudi drugod izposlovati kaj enakega?

— **Madžarske in italijanske šole na Reki.** V madžarske šole na Reki je vpisanih letos 3353 učencev in učenk. V italijanskih šolah jih je 3687.

Splošni vestnik.

Grb avstrijskih in ogrskih dežel. »Wiener Zeitung« objavlja cesarjevo ročno pismo ministrskemu predsedniku Stürgkhu, s katerim se določa grb avstrijskih dežel. Najvišja odredba je v ozki zvezi z istočasno razglašeno določitvijo za skupne uredbe Avstro-Ogrske monarhije ustvarjenega grba. Za določitev avstrijskega državnega grba se je ustvaril sedaj enoten heraldični emblemi, ki prignatno izraža državno enotnost avstrijskih dežel. Tako se posebno smislovito kaže notranja organska skupnost in trdna državno-pravna združba teh dežel kot enotna država »Avstrija« in se v sliki in prilici vidi na slovesen in dostojen način potrjeno povzdigujoče dejstvo političkega razvoja in poglobitve avstrijske državne misli in državnega čuta avstrijskih plemen, njihova solidarnost in požrtvovalno vdanost skupni domovini, ki stopa posebno v sedanjih vojni tako obetajoče na dan in je dobila iz vojne zopet nove, mogočne impulze.

Fond za pomoč vdovam in sirotam oborožene sile. Dunaj I., Schwarzenbergplatz 1, podaje naslednje navodilo o preskrbi ubožnih sirot, skupni oboroženi sili pripadajočih: Da preskrbi ubožne sirote po padlih vojaških osebah, si prizadeva sklad za pomoč vdovam in sirotam, Dunaj I., Schwarzenbergplatz 1, vojaškim sirotam, ki so izgubile očeta ali starše, pre-

skrbeti zavetje v zaupanja vrednih rodovinah, katere bi sprejele te otroke za svoje ali pa se vsaj zavezale skrbeti zanje dlje časa. Vse one vdove po padlih vojaških osebah, ki žele dati svoje otroke v eno teh od sklada za pomoč vdovam in sirotam priporočenih rodov, da ga vzame ali za svojega ali pa da skrbi zanj, naj javijo te otroke potom nekolikove prošnje osrednji pisarni sklada za pomoč vdovam in sirotam in naj priložijo občinsko uradno potrdilo o potrebnosti, o starosti otrok in njih dosedanj izobrazbi. One rodovine, ki so pripravljene vzeti sedaj brez očeta ali staršev se nahajajoče otroke v vojni padlih vojaških oseb za svoje ali v oskrbo, naj blagovolijo to pismeno naznaniti zgoraj omenjeni osrednji pisarni.

Opomin kmetovalcem. Oficiozni dunajski »Fremdenblatt« opominja velike in male posestnike, naj se tudi oni udeležijo tretjega vojnega posojila. To jim je toliko laglje mogoče, ker so za velik del letošnje žetve že dobili denar. Zaradi maksimalnih cen imajo veliki in mali kmetovalci znatne vsote gotovega denarja v rokah in se torej lahko udeležijo vojnega posojila.

— **Dekleta v srednjih šolah.** V predlanskem letu je bilo v avstrijski državni polovici vsega skupaj 5871 gimnazistk, in sicer največ, namreč 3921, na gimnazijah v Galiciji, na Nižjem Avstrijskem z Dunajem vred pa le 658. Na dekliskih licejih je bilo vsega skupaj 11.322 učenk, a na Galiskem le 939, dočim jih je bilo na Nižjem Avstrijskem 2862. V šolskem letu 1914/15 je bilo zaprtih mnogo galiskih šol, in zaradi tega se je v ostalih kronovinah število gimnazistk in licejk pomnožilo; vstopila so namreč dekleta iz Galicije. Vobče pa je konstatirati, da na bogatem Dunaju dajo prednost dekliskim licejem, v Galiciji pa gimnazijam. Tudi je na medicinski in filozofski fakulteti v Krakovu in v Levovu bilo vedno več študentk, kakor na istih fakultetah na Dunaju.

— **Lev Nikolajevič Tolstoj** je v svojih znamenitih delih nagomilil brezbroj originalnih in globokomislinskih, pričujočih, da ni bil samo eden prvih pisateljev v drugi polovici minolega stoletja, nego tudi velik filozof. Zdaj pripravljajo v Petrogradu posebno izdajo Tolstega misli, in sicer so iz njegovih spisov izbrali 25.000 citatov, ki izidejo v 20 knjigah v ruskem in angleškem jeziku.

— **Nadvojvoda Ljudevit Salvator** je umrl 12. t. m. ob 3. uri popoldne. Rajnik je bil rojen 4. avgusta 1847. Njegov oče je bil veliki vojvoda Toskanski Leopold II. Nadvojvoda Ljudevit Salvator se je predvsem pečal z vedo, v prvi vrsti z prirodoslovjem.

Vojna olajšava kmetovalcem. C. in kr. vojno ministrstvo je sporazumno s poljedelskim ministrstvom dovolilo, da se smejo kmetovalci, ki imajo nad 25 repov živine, oprostiti črnovojniške službe, če so edina moška moč v hiši in če pripadajo rojstnim letnikom 1865—1872. Prošnje je vlagati na c. kr. domobransko ministrstvo potom politične oblasti in potom poljedelskega ministrstva.

Cerkveni zvonovi. Dunajski škofijski list piše, da bo država splošno zahtevala cerkvene zvonove za vojne namene. Izvzeti bodo le zvonovi, ki jih neobhodno rabijo za božjo službo, in pa zvonovi spominke ali pa umetniške vrednosti.

Razgled.

— **Močno naraščanje slovenskega življa ob Adriji.** Ob otvoritvi novega šolskega leta 1915/16 društva »Gesellschaft für Erdkunde« v Berlinu je imel profesor dr. Norbert Krebs z Dunaja obširnejši govor o avstro-ogrskih primorskih deželah. Svoje predavanje je ilustriral z velikim številom poučnih kinematografskih slik. Po zgodovinskem redu, kakor so se narod naseljevali po Hrvatski, Istri, Dalmaciji, je pojasnil današnje etnografske razmere ob Adriji. Predavanje je pokazalo, da je romanski element v mnogo skromnejšem obsegu zastopan na vzhodni obali Adrije, kakor se je to vobče mislilo, kakor pa so Italijani vedno naglašali, in kako je ta element zlasti v zadnji dobi zaradi gospodarske preustrojitve jako nazadov. Italijanska narodnost gine, narašča pa jako slovenski element. Predavatelj je končno omenil, da je za centralni državni važno, da so zastopani ob Adriji tudi drugi narodi, in si je nemški element osvojil v trgovini, industriji in prometu krepko pozicijo.

— **Pismo iz Amerike.** Pred divizijskim sodiščem v Pragi je bila obravnava proti nadučitelju Ivanu Hovariku, ki je bil obtožen hudodelstva motenja javnega miru po § 65. lit. a. kaz. zakona. Hovarika je pisal svojemu bratu, ki je župnik v Ameriki, pismo, katero je zaprto oddal na

pošto. Cenzura je pismo odprla in ga izročila pristojni oblasti. Obtoženca zastopnik je pri obravnavi dokazoval, da za obtožbo po § 65. lit. a. ni podlage, ker je bilo pismo zaprto, in torej ne gre za izjavo, ki je bila storjena javno ali pred več ljudmi. Obtoženec tudi ni vedel, da bo pismo cenzura odprla, sicer bi ga ne bil pisal. Obtoženec je bil oproščen z utemeljitvijo, da je bilo pismo zaprto oddano.

— **Obsodba v Sarajevu.** Pred okrožnim sodiščem v Sarajevu je bila 5. t. m. obravnava proti podpredsedniku srbskega upravnega in šolskega sveta Gligoriju Jeftanoviću in njegovemu sinu dr. Dušamu Jeftanoviću zaradi kaljenja javnega miru. Obtožba je temeljila na raznih veleizdajskih in propagandističnih rečeh, ki so bile lani izkopane v Jeftanovičevem hlevu. Gligorije Jeftanović je bil obsojen na eno leto ječe in na izgubo kompturskega križa Franc-Jožefovega reda, dr. Dušan Jeftanović je bil obsojen na šesti mesec ječe in na izgubo doktorata.

— **Iz Dalmacije.** Dalmatinski deželni šolski svet se je vrnil v Zader. — Umrl je v Splitu profesor Ante Kargotić, star komaj 28 let. Čutil je v sebi časniki poklic, zato je kmalu zapustil šolo. V Zagrebu je bil dlje časa sotrudnik »Slobodne Rijeci«, pozneje urednik. — Hrvatske šole v Zadru se razvijajo vedno lepše. Letos se je vpisalo v deško ljudsko šolo 300 otrok, v deklisko pa okoli 280. Učiteljica Matulina in Gortan, ki sta bila poklicana pod orožje, sta se povrnila k svojemu vzvišenemu vzgojevalnemu delu. To krasno napredovanje hrvatske ljudske šole v Zadru služi — pravi »Narodni List« — v čast izvrstnim učiteljem in napominjuje z zadovoljstvom vsakega rodoljuba. Da, da! Šola, narodna izobrazba — v tem znamenju je zmagaja, je naša bodočnost, je obstanek naroda!

— **Machar — konfisciran.** Praško državno pravdnštvo je konfisciralo odličnega češkega pesnika J. G. Macharja »Golgota« in prvi del »Confiteorja«.

— **Masaryk na Angleškem.** Korespondenčni urad javlja: »Kings College« na londonskem vseučilišču je sklenil ustanoviti šolo za slovenske jezike in je imenoval za učitelja bivšega praškega profesorja Masaryka.

— **Rodoljublje.** Jaroslav Čech, poljedelec iz Vrd pri Časlovi, je pred svojim odhodom na bojno fronto položil pri odvetniku oporoko, ki jo je odvetnik predložil sodniji, ko je prišla vest o smrti g. Čecha. V najusodnejšem trenutku svojega življenja se pokojni odlični rodoljub ni spominjal le svoje rodovine, ampak tudi češke šolske družbe, ki ji je določil 10.000 kron, izplačljivih po smrti njegove matere. Časten bodi spomin takim sinovom svojega naroda! — Ustredni Matice Šolske je prejela pismo, ki mu je bilo priloženih 10 bankovcev po 100 K, skupno torej 1000 K. Podpisan pa je bil — neki prijatelj Matice. — Odbor družbe seveda ni mogel drugače, nego da se je nepoznanemu, v tem slučaju res plemenitemu darovalcu javno zahvalil v listih. To je res plemenito rodoljublje!

— **Promocija vrhovnega armadnega poveljnika nadvojvode Friderika.** Dne 29. septembra je bil v stanu vrhovnega armadnega poveljstva promoviran vojni maršal nadvojvoda Friderik za doktorja tehničnih ved honoris causa. Po promociji je sprejel odposlanstvo dunajske tehnike nadvojvoda Karel Franc Jožef.

— **Dopisovanje z vojnimi ujetniki v Srbiji** je, kakor javlja c. kr. korespondenčni urad, do nadaljnjega ustavljeno.

Naročajte in širite »Učiteljskega Tovariša.«

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica!

Denarnega prometa koncem leta 1914 . . . K 740.000.000.—
Vlog „ 44.500.000.—
Rezervnega zaklada „ 1.330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4¹/₂ %

brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.

:: Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike. ::

Naš ljubi, dobri in skrajno veseli sin
oziroma brat, gospod

Mirko Kovačič,

učitelj v Selnici ob Dravi ter c. kr. sanitetni narednik je žrtvoval po 13 mesečnem, neprestanem delovanju v službi ljubezni do bližnjega svoje nadepolno življenje cesarju in domovini. Star 29 let, je bil dne 19. oktobra 1915 ob 4. uri popoldne na južnozahodnem bojišču od kamna v senci zadet in v vasi Jamlje pokopan. Maše zadušnice se bodo sivečasno brale v župnijskih cerkvah pri sv. Trojici v Slov. gor. in v Selnici ob Dravi.

Sv. Trojica v Slov. gor., 28. okt. 1915.

Jakob Kovačič, Matilda Kovačič,
učitelj, roj. Antauer,

Viktor Kovačič, Maks Kovačič,
c. in kr. stolnik 97. peh. absol. filozof, tačas enp. polka, tačas pri c. in kr. letni prostov. c. in kr. 47. voj. poveljstvu v Gradcu, peh. polka v Slov. Bistrici, brata.

Agitirajte za svoje glasilo!
Pridobivajte mu novih naročnikov!

va gorenjska razpošiljalnica

IVAN SAVNIK

Kranj
172

razpošilja na vse strani sveta najmodernejšo in najtrpežnejše klobuke v vseh cenah in oblikah od kron 3.— dalje.

Čevlje za dame in g. spode prvovrstne kakovosti prodaja pod konkurenčno ceno.

Za neuporabljene se vrne denar.

Meseca avgusta izide bogato ilustrovan cenik.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Tovariši Ivan Bernot (srbsko bojišče), Vilko Mazi (italijansko bojišče) in Fran Erjavec (rusko bojišče) presrečno pozdravljajo vse tovariše in tovarišice.

M. Z. v T.: Kdor torej želi pisati kakemu našemu človeku, ki se nahaja v italijanskem ujetništvu ali v kraju, ki je zaseden po Italijanih, naj odpošlje pismo na naslov: »Züricher Bureau für Aufsuchung Vermisster, Zürich, Schweiz«.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovenskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonošno nalozim, v pomoč le sebi posreim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

regulirana zadruga z omejenim kapitalom.

Promet do 30. sept. 1915. K 107.491 81

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/2. s. popoldne in vsako soboto od 6 — 7 zvečer